

א בית יוסף, ב ארחות
חיים בשם הראב"ד,
ג ארחות חיים בשם
השט"ר, ד בית יוסף.

לעשות * קשר אחר, אמנם (מט) לא הסית דעתו, * אינו צריך לתור (ט) ולברך. (נא) התר של יד
קדם הנחת של ראש, מהדקן ואין צריך לתור ולברך. אבל אם הניח של ראש ואחר כך התר של
יד, (נב) * מהדק ומברך. 'ומה לברך על תפליין (נא) שאולין ולא על (ט) גזולין: יג. (ע) * (נח) נהגו העולם
העולם שלא לחלץ תפליין עד אחר קדשת ובא לציין. ויש מי שכתב על צד הקבלה שלא לחלץ עד שאמר
בהם (ז) (ט) שלש קדשות וארבע קדישים, והנינו לאחר קדיש יתום, והכי נוהגים המדקדקים (פסח) ענינים סדר המוסר פוק ד.

שערי תשובה

ס הנהגו העולם. עין באר היטב. והמקור חיים כתב שלא לחלץ עד אמירת פסוק וזהו
ה' למלך כו. ובספר הגנוזות המספר ממקורו של חסד כתב בהגותו שישיר הכריתות
מהאצבע ושנים או שלש ברכות מהנודע וקסיר של ראש, ואחר כך של יד לחלץ
מקובל, והטעם לזהו עליו עד שיקרי התפליין, עין שם:

גידן המוצה של יד, ולא גרע מזה שכתב השלחן ערוך אם התר של יד קדם הנחת של ראש אין צריך לברך, והוא הדין גמי אם נסס גם כן אין צריך לברך, וזהו נוסק שנים
הם, עין שם, וכן פסק המגן אברהם, וכתב דלפי מה שכתבתי בסעף קטן טו בשם ש"י"ה משמע דאסור בנסק אחר הדין דאין צריך לברך, וכן פסק בתשובת חלקות קטנות
חלק ב סימן קכ, עין שם. ועין עלת תמיד בהנחלת צבי ומה שכתב ה"ר אהרן: (יט) גזולין. דהיינו מזה הנאמר בעברך, וכתב ש"י אסור בראש ונשיר רשות לא מהני. ובשאל
שלא מדעת מקר גם בתפליין כמו בטלית אך יקפלו כבראשונה, תשובת בנימין זאב סימן רצט הובא בפנסת הגדולה ובני חסד ובעלת תמיד: (ע) נהגו העולם. ויש
שאין משהיו יותר מן החיוב דצריכין גוף נקי, והכל לפי מה שהוא אדם, מן אברהם. והארי"ז לא חלץ עד אחר על כן נקנה. ובימים של מילה אין לחלץ עד אחר
המילה, מן אברהם: (כ) שלש קדשות. טעות סופר הוא וצריך לומר שלשה קדישים וארבע קדשות, וארבע קדשות הם. ברכו את ה' חסד, וקדשת שפה ברוך שנה,
וקדשת העמידה, וקדשת ובא לציין. ובמקומות שאומרים קדיש יתום אחר צלינו המה גם כן ארבע קדישים, עין במטה משה ובש"י"ה ובעלת תמיד:

באור הלכה

נגמר מצות הנחתם, וחלץ את התפליין ותקנן, נראה לכאורה דאם נשאר כס
השעור המבאר לקמן בסימן כו סעיף ח ויא דמדינא קשר כלי שום תקון, תו
לא הו' כנשמת ממילא רק כהיוון מדעתו על מנת להתוירן, דקניא לו דאין
צריך לתור ולברך, ובאפס שפסולים לגמרי צריך לתור ולברך, והיו לה כנשמת.
ואולי כיון דכעת הפסיקה נשאר מהדק על הראש והנודע, מקרי אחר כך בכל
אגוזי כחולצן על מנת להתוירן, ועין בבית יוסף: * קשר אחר. נראה לי דאין
שום חילוק בין אם הקשר מאותה הרצועה או שהוצרך לקח רצועה חדשה,
דעקר הברכה היא על התפליין בעצמם: * אינו צריך לתור ולברך. עין
במשנה ברוך כמה שכתבנו, דאם נפסק הקשר של ראש או השל יד לאחר
שכבר הדיק השל ראש, צריך לתור ולברך, אף דהמגן אברהם כתב דלפי מה
שפסק הש"י"ה כנשמת שלא לברך, אם כן הוא הדין בנסק, חסד, ודינא
דש"י"ה הוא דתור כחולצן על מנת להתוירן, וכחולצן גופא יש ויש הרכה
מהראשונים והאחרונים, והבית יוסף והגר"א בתוס', דסבירא להו דצריך לברך, הא
אסור לדעת רמ"א דסבירא לה דחולצן על מנת להתויר אין צריך לברך, הא
הרבה פליגי על ש"י"ה, עין באלה רבה ובח"י אדם ובפרט כענינו דהרבה
חולקין יש בזה על המגן אברהם, דיש לחלק בין זה להחיה דהש"י"ה, דהתם
רגיל להשטמ בתוך התפלה, על כן בודאי היה דעתו בשעת ברכה שישששטמ
שיתקננו, מה שאין כן בנסק דלא מצוי, וגם בפרי מגדים וברך החיים משמע
כן, עין שם, על כן נראה לי ששטמ דהמברך לא הפסיד בזה: * מהדק
ומברך. לא דוקא, דהברכה צריך להיות קדם ההדק וכגיל בסעף ח.

הדין אם נשמו ממקומם. ומה שכתב הניח של ראש, רוצה לומר, שהדקו, דהוא עקר מצות הנחת, ובנ"ל: (נב) מהדק ומברך. דהיו לה כנשמתו
ממקומם, וכן אם התר השל ראש לאחר הדוקו צריך לתור ולברך כשמהדקו על ראשו. ולפי מה שכתבנו לעיל בשם הש"י"ה, אין לברך אם התר
התפליין בזמן התפלה בכל גווי: (נג) שאולים. ואפלו בשואל שלא מדעת מקר, דניחא לה לאיניש למיעבד מצוה במצוה, רק שיקפלו כבראשונה
ולא יוציאם ממקומם הראשון, כמו בטלית לעיל בסימן יד עין שם (אחרונים): (נד) גזולים. דהיו לה (ט) מצוה הבאה בעבירה, ואפלו (ט) אחר
ראש, ואפלו (ט) בדיעבד, לא קים מצות תפליין. אך אם מכר התפליין לאחר יאוש לאחר, דעת המגן אברהם ומהרש"ם והפוסקים השקל לעיל בסימן
יא דיוכל השני לברך, דלדידה הוי יאוש ושנוי רשות. אכן הש"י והגר"א בסימן זה כתבו בהדיא דבכל גווי אסור לברך, אף דלענין לצאת בהם
משמע מדבריי הגר"א דיוצא בהם, אף לענין הברכה אסור מכל מקום. משום כצב ברה, דעל ידי לקיחתו יצא הגולה מרשות הפעלים. אך מי שלקח
מהשני הזה, נראה דיוכל לברך, בן מצאתי בדמשק אליעזר לעיל בסימן יא, עין שם: יג. (נח) נהגו העולם. ויש (ט) שאין משהיו עליהם יותר
מן החיוב, דצריכין גוף נקי, והכל לפי מה שהוא אדם, אם אין לו גוף נקי ומתירא שמה יפית, יסלק מיד. ועין סימן לו סעיף ב, דמשום הכי אין
רב העולם נוהגים להניחם כל היום. ובשם הארי"ז ז"ל כתבו, שלא היה תולץ עד אחר על כן נקנה לה. וביום שיש בו מילה ראוי שלא לחלץ
עד אחר המילה, כי מילה היא אות ותפליין הם אות: (נו) שלש קדשות. טעות סופר הוא, (נז) ובאמת צריך לומר שלשה קדישים וארבע
קדשות, כי ברכו את ה' נחשב תנא, שהיה דבר שכתבנו, וקדשת שפה ברוך שנה, וקדשת העמידה, וקדשת ובא לציין. ושלשה קדישים
הוא: יד ברכו את ה', נחשב תנא, וחצי קדיש שאחר תפלה שמונה עשרה, וקדיש שלם שאחר ובא לציין. ומכל מקום משמע מקרי מגדים וצארי
אחרונים דבמקומות שנוהגים לומר קדיש יתום בכל יום אחר עלינו, טוב שלא לחלץ עד אחר קדיש יתום. ואשיש שנוהגין לקפל השלית ותפליין
ולהניחן בתיקן בעת אמירת קדיש (ט) לא יפה הן עושין, דמאד יש לבנו בפניית אמן יהא שמה רבה, במבאר לקמן בסימן נו בסור ובשלחן
ערוך, ואמן יהא שמה רבה הוא עוד במדרגה גבוה יותר מקדשה, במבאר שם במגן אברהם סעיף קטן א, ובדואי לא גרע משאר ברכות דרבנן

שער הציין

(דס) ש"י: (סס) ש"י והגר"א ופרי מגדים: (ס) ארצות החיים ושערי תשובה: (סב) מגן אברהם: (סג) הגר"א: (סד) מגן אברהם וכלו שפרשו פרי מגדים, עין שם. וכן
פסק הגר"א בבאורי, דלא מעלת תמיד, ובמגן אברהם צריך לומר, עין סימן תרס"ט סעיף א, דאם מבאר דהוא לעצמו, דלא בעלת תמיד, ואילו בסעיף ה שם מבאר בעלת תמיד, עין
שם במגן אברהם: יג. (ט) גזולין: (ע) נהגו העולם. (פ) אחרונים: (פג) כגיל פשיט: